

Th.L. van Berkei

LAREN

Agrarische verkenning en berekening van het arbeidsinkomen

Interne Nota 193.

November 1973

L5
G3
A

Niet voor publikatie - Nadruk verboden

27/11/73

AGRARISCHE VERKENNING EN BEREKENING VAN HET ARBEIDS-
INKOMEN IN HET GEBIED "LAREN".

§ 1. Samenstelling en recente ontwikkeling van het
aantal geregistreerden

De beschrijving in deze nota heeft alleen betrekking op de geregi-
streerden welke binnen de blokgrens wonen. In mei 1973 telde het gebied
463 geregistreerden met een of ander agrarisch bedrijf. Hiervan behoor-
den er 380 (82%) tot de A+B-groep (hoofdberoep land- of tuinbouwer); zij
exploiteerden 92% van de cultuurgrond.

Tabel 1. Aantal bedrijven en oppervlakte cultuurgrond per beroeps-
groep 1)

Beroeps- groep	Aantal bedrijven		Opp. cult.grond in ha		Gem. opp. in ha	
	1968	1973	1968	1973	1968	1973
A+B	433	380	4 650	4 469	10,7	11,8
C	53	50	198	207	3,7	4,1
D	25	33	99	176	4,0	5,3
Totaal	511	463	4 947	4 852	9,7	10,5

1) Zie ook bijlage 1.

Het aantal A+B-bedrijven is van 1968 tot 1973 verminderd van 433 tot
380, dat is met 2,6% per jaar.

In de periode van onderzoek heeft elke categorie geregistreerden ver-
anderingen ondergaan. Aangaande de mutaties in de aantallen geeft ta-
bel 2 enig inzicht.

Tabel 2. Ontwikkeling van het aantal bedrijven 1968-1973

	A + B	C	D	Totaal
<u>Aantal bedrijven in 1968</u>	<u>433</u>	<u>53</u>	<u>25</u>	<u>511</u>
Overgang van A+B naar C of D	-24	+11	+13	
Overgang van C naar A+B	+ 2	- 2		
Overgang van C naar D		- 4	+ 4	
Overgang van D naar C		+ 2	- 2	
Opheffen van bedrijven	-32	-11	- 7	-50
<u>Nieuw gestichte bedrijven</u>	<u>+ 1</u>	<u>+ 1</u>		<u>+ 2</u>
<u>Aantal bedrijven in 1973</u>	<u>380</u>	<u>50</u>	<u>33</u>	<u>463</u>

In de A+B-groep zijn 24 bedrijven in een andere beroepsgroep (C of D)
terechtgekomen. Daarnaast werden 32 A+B-bedrijven opgeheven. Hierte-

genover zijn slechts 3 bedrijven tot de groep toegetreden.

Het aantal C-bedrijven is iets verminderd en het aantal D-bedrijven is toegenomen (eveneens het grondgebruik in groep D). Aanvulling uit andere groepen en opheffing van bedrijven waren voor beide groepen de voornaamste mutaties.

In tabel 2 is te zien dat bedrijven uit de A+B-groep verdwijnen door algehele opheffing of doordat zij als nevenberoep c.q. vrijetijdsbesteding worden voortgezet. Daarnaast is op een aantal bedrijven een ander bedrijfshoofd gekomen. De achtergronden van deze veranderingen zijn te onderscheiden in:

- a. beroepsbeëindiging (het natuurlijke verloop);
- b. beroepsverandering;
- c. overige oorzaken (ziekte jonge bedrijfshoofden, verhuizing naar een bedrijf buiten het blok, e.d.).

Tabel 3. Mutaties in de A+B-bedrijven in de periode 1968-1973

Mutatie-oorzaak	Aantal bedrijven met verandering				dat is opgeheven
	totaal	dat is voortgezet als			
		A+B	C	D	
Beroepsbeëindiging	87	48	4	12	23
Beroepsverandering	15	1	7	-	7
Overige oorzaken	3	-	-	1	2
Totaal	105	49	11	13	32

De vermindering van het aantal A+B-bedrijven had voornamelijk plaats bij de beroepsbeëindiging van de bedrijfshoofden (-39). Daarnaast waren beroepsverandering (-14) en overige oorzaken (-3) van duidelijk minder betekenis.

Uit de tabel kan op de regel van de beroepsbeëindiging worden afgelezen hoeveel bedrijven door een opvolger in de A+B-groep zijn voortgezet. Dit is het opvolgingspercentage dat van 1968 tot 1973 nog 55% was (48 van de 87 bedrijven). Van de 48 bedrijven die in de A+B-groep zijn gebleven werden er 46 voortgezet door een zoon of schoonzoon en slechts 2 door niet-familieleden.

Er zijn 15 bedrijfshoofden van beroep veranderd, hierdoor gingen 14 bedrijven uit de A+B-groep. Gerekend over de bedrijfshoofden die voor beroepsverandering in aanmerking komen, namelijk die jonger zijn dan 55 jaar (282 in 1968), was de effectieve beroepsverandering 1% per jaar. Verder is door overige oorzaken het aantal A+B-bedrijven met 3 verminderd, gerekend over de bedrijfshoofden < 55 jaar in 1968 bedraagt dit 0,2% per jaar.

De bedrijven die door voorgaande mutaties uit de A+B-groep zijn gegaan waren in 1968 meest kleiner dan 10 ha (39), acht hadden 10 - 15 ha grond en 2 waren groter. Tegelijk met deze mutaties verminderde het grondgebruik met 280 ha. Het merendeel van deze grond kwam van verdwenen bedrijven (244 ha), bij overgang naar andere groepen werd weinig grond losgelaten (groep C 20 ha en groep D 17 ha).

Het geregistreerde grondgebruik van alle bedrijven is de laatste vijf jaar met bijna 100 ha verminderd, dat in de A+B-groep met 180 ha. Alleen in groep D is het grondgebruik duidelijk toegenomen (tabel 1 en bijlage 1).

De oppervlaktestructuur van de A+B-bedrijven is niet sterk veranderd, in 1973 was 45% kleiner dan 10 ha en 46% had 10 - 15 ha grond (1968 resp. 53% en 41%). De gemiddelde bedrijfsoppervlakte is dan ook maar weinig toegenomen (van 10,7 ha tot 11,8 ha).

§ 2. Ontwikkeling van de bedrijfsstructurele aspecten

a. Grondgebruik

De cultuurgrond in het gebied wordt voornamelijk als grasland gebruikt. Op de A+B-bedrijven is de betekenis van het grasland de laatste jaren nog toegenomen (van 77% tot 85% van de cultuurgrond). Het bouwland op de A+B-bedrijven is de afgelopen vijf jaar met ruim een derde verminderd (voor 1 050 ha tot 670 ha). In het bouwplan - voorheen 86% granen - heeft de snijmafs een grote plaats veroverd (45% in 1973).

b. Rundveehouderij

Wat betreft de rundveehouderij op de A+B-bedrijven is de oppervlakte grasland, het totale aantal melkkoeien en het aantal melkkoeien per ha grasland toegenomen. Daartegenover is het aantal bedrijven met melkvee verminderd waardoor ook het aantal koeien per bedrijf aanzienlijk is vergroot.

Tabel 4. Rundveehouderij op A+B-bedrijven

	1968	1973	Index(1968=100)
Oppervlakte grasland	3 593	3 797	106
Aantal bedrijven met melkkoeien	431	378	88
Aantal melkkoeien: totaal	5 849	7 070	121
per bedrijf	13,6	18,7	138
per ha grasland	1,63	1,86	114
Aantal grootveeëenheden per grasland	2,37	2,63	111
Aantal stuks jongvee per 100 melkkoeien	100	96	96

De uitbreiding van de melkveestapel was vooral het gevolg van meer koeien per ha en slechts voor een beperkt deel van de vergroting van het areaal grasland. De ontwikkeling in de rundveehouderij ging meest in de richting van het melkvee. Dit is op te maken uit de vergelijking met de intensivering van het graslandgebruik (aantal grootveeëenheden per ha grasland) dat minder sterk is toegenomen dan het aantal melkkoeien per ha grasland. De jongveestapel is de laatste jaren minder sterk uitgebreid dan het melkvee, terwijl het mestvee niet in aantal veranderde. (Zie ook bijlage 4).

De omvang van de melkveestapel is de laatste jaren op vele bedrijven aanzienlijk vergroot, dit komt vooral tot uiting in een sterke toeneming van het aantal bedrijven met 20 of meer koeien. In 1973 waren er 115 bedrijven met 20 - 30 koeien en 33 met 30 of meer koeien, in 1968 resp. 44 en 7 bedrijven (bijlage 5). Op vele bedrijven is een aanzienlijke uitbreiding van de melkveestapel te verwachten en economisch gezien ook noodzakelijk. Behalve oppervlakte en ligging van het grasland is dit mogelijk door de bouw van ligboxenstallen die thans ook in dit gebied in volle gang is. Eind 1973 zullen ruim 30 ligboxenstallen gereed zijn met een gemiddelde capaciteit van 52 à 53 melkkoeien. Op deze bedrijven heeft de aanpassing van de veestapel aan de nieuwe capaciteit meestal plaats door eigen aanfok en kan daardoor wel een paar jaar duren. In mei 1973 waren dan ook nog lang niet alle veestapels aangepast. Daarnaast zullen zeker nog meer bedrijven een ligboxenstal gaan bouwen.

c. Dierlijke veredeling

De grootste produktietak, na de rundveehouderij, is de dierlijke veredelingsproduktie die in 1973 29% van het totale aantal sbe op de A+B-bedrijven omvatte. De omvang van de veredelingsproduktie in de A+B-groep is van 1968 tot 1973 met ruim een kwart (27%) toegenomen. Dit was voornamelijk het gevolg van de uitbreiding van de varkenshouderij. De varkenshouderij is verreweg de belangrijkste tak van veredeling en bestaat voor het grootste deel uit varkensfokkerij.

Tabel 5. Omvang van de veredelingsproduktie

Dier soort	Aantal dieren op				Perc. sbe op	
	alle bedrijven		A+B-bedrijven		A+B-bedrijven	
	1968	1973	1968	1973	1968	1973
Mestkalveren	901	476	770	90	3	0
Mestvarkens	16 556	24 409	15 244	22 437	27	31
Fokvarkens	4 427	5 409	4 180	5 073	54	56
Leghennen 1)	739	707	697	611	15	10
Slachtkuikens 1)	275	375	275	745	1	3

1) In honderdtallen.

Tegelijk met het toegenomen aantal dieren in de veredelingssector is het aantal bedrijven de laatste jaren verminderd. De eenheden per bedrijf zijn hierdoor gemiddeld sterk vergroot. Op de bedrijven met fokvarkens waren in 1973 gemiddeld 31 fokvarkens per bedrijf, voor 43% in eenheden van 30 of meer. Het gemiddeld aantal mestvarkens per bedrijf was 77, voor 25% in eenheden van 100 of meer (bijlage 6). De grootste eenheden werden aangetroffen op de bedrijven die kleiner zijn dan 15 ha.

d. Produktieomvang

De totale agrarische produktie op de A+B-bedrijven is van 1968 tot 1973 met bijna 16% toegenomen ofwel met ongeveer 3% per jaar. Hoewel

de veredelingsproduktie relatief het meest is toegenomen is de rundveehouderij absoluut gezien het meest uitgebreid. De akkerbouwproduktie is daartegenover verminderd.

Tabel 6. Produktieomvang van A+B-bedrijven

	Aantal sbe		Percentage sbe		Index (1968 = 100)
	1968	1973	1968	1973	
Akkerbouw	3 522	2 580	10	6	73
Rundveehouderij	22 454	26 362	63	64	117
Veredelingsproduktie	9 241	11 728	26	29	127
Totale prod. omvang 1)	35 377	40 938	100	100	116
Aantal bedrijven	433	380			88
Sbe per bedrijf	82	108			132

NB: sbe = standaardbedrijfseenheden.

1) Verschillen door tuinbouw en overig vee.

De produktieomvang per bedrijf is bijna een derde vergroot van gemiddeld 82 tot 108 sbe. Dit was het gevolg van intensivering van het grondgebruik, uitbreiding van de veredeling en vergroting van de bedrijfsoppervlakte. Deze drie factoren hebben gemiddeld respectievelijk 11, 10 en 6 sbe per bedrijf ter vergroting bijgedragen.

In de oppervlakteklassen neemt de omvang toe met de oppervlakte. De laatste jaren is de gemiddelde bedrijfsomvang in elke oppervlakteklasse toegenomen, relatief gezien in vrijwel gelijke mate. De omvang van de veredeling, gemeten in aantal sbe per bedrijf, was het grootst op de bedrijven van 10 - 15 ha daarna op de kleinere bedrijven. (Zie bijlage 7).

De arbeidsproduktiviteit gemeten in aantal sbe per volwaardige mannelijke arbeidskracht kwam in 1973 gemiddeld op 92 sbe. Deze arbeidsproduktiviteit neemt toe met de oppervlakte van de bedrijven. Voor 1968 kan dit gegeven niet worden verstrekt, dit jaar ligt te ver in het verleden om thans nog de volwaardigheid van de arbeidskrachten vast te stellen.

§ 3. Toekomstige ontwikkeling

a Aantal bedrijven, beroepspersonen en oppervlakte cultuurgrond in 1983.

Uitgaande van de ontwikkeling in de periode 1968-1973 zal het aantal bedrijven van 1973 tot 1983 afnemen met 3,3% per jaar. Het opvolgingspercentage zal daarbij dalen tot 43% (58 opvolgers op 136 bedrijven van boeren die 55 jaar of ouder zijn). Dit opvolgingspercentage was de afgelopen vijf jaar nog 55%.

Tabel 7. Opvolgingssituatie 1973

Leeftijd van bedrijfshoofden	Aantal bedrijven			totaal
	met opvolger	opp. onbek.	zonder opp.	
< 50 jaar				181
50 t/m 54 jaar	24	3	36	63
55 jaar en ouder	58	3	75	136
Totaal	82	6	111	380

De effectieve beroepsverandering en de invloed van andere oorzaken is op 1,2% per jaar gehouden, gelijk aan het jongste verleden. Aldus zal het aantal A+B-bedrijven in 1983 tot 270 zijn verminderd. Dit komt vrijwel overeen met de blijvers-wijkers-indeling in 1973 (263 blijvers, 10 twijfelaars en 107 wijkers). Gezien de ontwikkeling in de periode 1968-1973 lijkt een aantal bedrijven van 270 in 1983 wel aanvaardbaar.

De vaste mannelijke arbeidsbezetting was in 1973 gemiddeld 1,17 per bedrijf (443 volwaardige arbeidskrachten). Het is waarschijnlijk dat de gemiddelde arbeidsbezetting niet verder zal afnemen. Op de 270 A+B-bedrijven in 1983 zullen dan 316 vaste mannelijke arbeidskrachten voorkomen. Aangezien dit volwaardige arbeidskrachten betreft zal het aantal beroepspersonen groter zijn omdat niet allen als volwaardig kunnen worden aangemerkt.

De oppervlakte cultuurgrond in gebruik bij A+B-bedrijven is verminderd van 4 650 ha in 1968 tot 4 469 ha in 1973 (zie bijlage 1). Voor 1983 wordt uitgegaan van een A+B-grondgebruik van 4 250 ha (zie bijlage 8). Het C- en D-grondgebruik wordt op $\pm$ 400 ha geschat, vrijwel gelijk aan dat in 1973. Totale oppervlakte cultuurgrond in 1983 dus 4 650 ha.

b. Berekening arbeidsinkomen in 1973

Met behulp van normen per ha gewas en per diersoort is per individueel bedrijf het arbeidsinkomen berekend. Deze normen werden opgesteld door de heer Pronk 1) in overleg met de voorlichtingsdienst (bijlage 9). Het arbeidsinkomen in het gebied komt volgens deze berekening uit op f 7 458 000,-. Per bedrijf is dit $\pm$ f 20 000,- en per volwaardige arbeidskracht op $\pm$ f 17 000,-. Naar produktietak gezien neemt de rundveehouderij de grootste plaats in. De hierbij opgetelde akkerbouw staat vrijwel geheel ten dienste van de rundveehouderij (o.a. snijmaïs).

Arbeidsinkomen per produktietak

Rundveehouderij + akkerbouw	f 4 779 200,-	64%
Veredeling	f 2 664 400,-	36% 2)
Tuinbouw	f 14 700,-	0%
Totaal	f 7 458 300,-	100%

1) Zie de bijdrage van de heer Pronk.

2) Dit is aanmerkelijk hoger dan het % sbe voor veredeling. Het arbeidsinkomen uit de varkenshouderij is hier of wel hoger dan gemiddeld in Nederland of de verhoudingscijfers, die gebaseerd zijn op 1968, zijn thans niet meer geldig.

In bijlage 10 en 11 is de verdeling van het arbeidsinkomen per bedrijf en per man weergegeven. Hieruit blijkt dat in 1973 + 450 ha voorkomt op bedrijven met een arbeidsinkomen per man van f 30 400,-. Als vergelijkbaar inkomen geldt voor 1973 een bedrag van f 23 400,- per man. Bij een groeivoet van 3% per jaar komt dit in 1983 uit op f 30 400,-. Het traject van f 23 400,- tot f 30 400,- kan men als de zogenaamde gevarenszone beschouwen. Bedrijven met een arbeidsinkomen van f 30 400,- of meer komen niet meer in aanmerking voor een goedgekeurd plan

c. Berekening arbeidsinkomen in 1983

1. Rundveehouderij

De oppervlakte cultuurgrond zal praktisch geheel in dienst staan van de rundveehouderij. Bij de berekening is daarom geen onderscheid gemaakt in bouwland en grasland. De berekening werd uitgevoerd naar het voorstel van de heer Pronk. Een prognose van het aantal bedrijven naar bedrijfsoppervlakte was hierbij een noodzakelijk gegeven (zie bijlage 8). In de volgende tabel is in een schema de volledige berekening weergegeven.

Tabel 8. Berekening arbeidsinkomen in de rundveehouderij (1983)

Oppervlakteklasse	< 15 ha	15-20 ha	≥ 20 ha	Totaal
Oppervlakte 1983	1 555 ha	1 190 ha	1 505 ha	4 250 ha
Met grote veranderingen	40 %	70 %	90 %	
	622 ha	833 ha	1 355 ha	2 810 ha
Arbeidsinkomen per ha	1 465	1 582	1 648	
Arbeidsinkomen totaal	911 230	1 317 806	2 233 040	4 462 076
Met kleine veranderingen	60 %	30 %	10 %	
	933 ha	357 ha	150 ha	1 440 ha
Arbeidsinkomen per ha	1 317	1 282	1 392	
Arbeidsinkomen totaal	1 228 761	457 674	208 800	1 895 235
Totaal arbeidsink. rundveehouderij				6 357 311

2. Veredeling en tuinbouw

Voor de veredeling is een minder snelle groei aangenomen dan in het jongste verleden. Een groei van 3% per jaar betekent een stijging van het arbeidsinkomen van f 2 664 400,- naar f 3 628 000,-.

Voor de tuinbouw wordt een stabilisatie verwacht.

Het arbeidsinkomen per bedrijfstak kan er in 1983 aldus uitzien:

Rundveehouderij (+ akkerbouw)	f 6 357 311,-	64%
Veredeling	f 3 628 000,-	36%
Tuinbouw	f 14 689,-	0%
Totaal	f 10 000 000,-	100%

d. Toetsing van de EEG-normen

1. Berekening via het arbeidsinkomen per bedrijf

Uitgaande van de aantalsontwikkeling van de bedrijven als eerder is aangegeven en van het gegeven dat de verdeling van het arbeidsinkomen aan een lognormale verdeling beantwoordt, is het arbeidsinkomen per bedrijf in 1983 in bijlage 11 weergegeven. Uit deze bijlage blijkt dat 3 060 ha zal voorkomen op bedrijven met een arbeidsinkomen van f 30 400,- of meer. Bij een verdeling om bestwil zullen nog 20 tweemans-bedrijven uit het traject van f 30 400,- tot f 60 800,- niet kunnen voldoen aan het criterium van f 30 400,- per man. Dit betreft op deze bedrijven 360 ha. Op deze wijze voldoet 2 700 ha aan het criterium vergelijkbaar inkomen per man (70% criterium). Op een totale oppervlakte van 4 650 ha is dit 58%.

Voor het 40% criterium dient + 9% van de cultuurgrond in mindering te worden gebracht omdat deze oppervlakte reeds in 1973 een arbeidsinkomen van f 30 400,- per man opleverde. Dit komt dan uit op 49%.

2. Berekening via het arbeidsinkomen per man

Bovenstaande benadering gaat uit van een kunstmatige verdeling van het aantal arbeidskrachten over het aantal bedrijven (een verdeling om bestwil). Hierbij wordt wellicht tekort gedaan aan de spreiding. Een realere benadering is via het arbeidsinkomen per man (zie bijlage 12). Dan zal 2 600 ha aan het 70% criterium voldoen (56%) en aan het 40% criterium zal 47% van de grond beantwoorden. Het verschil tussen beide berekeningen is gering dankzij de lage arbeidsbezetting.

BIJLAGE 1

Geregistreerde telplichtigen

	Aantal geregistreerden											Percentage			
	in de beroepsgroep											A- en B- bedrijven			
	totaal		A + B		C		D		blij- vers		A + B 1973 twijfe- laars		wijn- kers		1968
1968	1973	1968	1973	1968	1973	1968	1973	1968	1973	1968	1973	1968	1973	1968	1973
< 5 ha	84	72	26	21	41	33	17	18	7	1	13	6,0	5,5		
5 - < 10 ha	221	176	203	149	10	15	8	12	71	7	71	46,9	39,2		
10 - < 15 ha	141	140	139	136	2	2	-	2	114	2	20	32,1	35,8		
15 - < 20 ha	37	41	37	40	-	-	-	1	37	-	3	8,5	10,5		
20 - < 30 ha	25	27	27	27	-	-	-	-	27	-	-	5,8	7,1		
30 - < 50 ha	3	7	3	7	-	-	-	-	7	-	-	0,7	1,9		
Totaalaantal bedrijven	511	463	433	380	53	50	25	33	263	10	107	100	100		
Perc. bedrijven	100	100	85	82	10	11	5	7				100	100		
Opp. cult.grond in ha	4947	4852	4650	4469	198	207	99	176	3535	84	850				
Perc. cultuurgrond	100	100	94	92	4	4	2	4							

BIJLAGE 2

Grondgebruik

Grootteklasse, blijvers, enz.	Aantal bedrijven met c.gr.		Oppervl. cult.gr. in hele ha		Verdeling van de cultuurgrond (in hele ha) over													
	1968	1973	1968	1973	bouwland		grasland		tuinland		braakland							
	opp.	% opp.	opp.	% opp.	1968	% opp.	1973	% opp.	1968	% opp.	1973	% opp.	1968	% opp.	1973	% opp.		
< 5 ha	26	21	105	85	17	8	87	75	1	1	2	-	-	-	-	-		
5 - < 10 ha	203	149	1542	1144	281	122	1260	1022	1	1	-	-	-	-	-	-		
A 10 - < 15 ha	139	136	1673	1663	357	201	1313	1461	-	-	1	1	3	0	0	0		
+ 15 - < 20 ha	37	40	635	636	173	89	457	599	-	-	-	-	-	-	-	-		
B 20 - < 30 ha	25	27	581	638	157	143	424	494	-	-	-	-	-	1	1	1		
30 - < 50 ha	3	7	114	251	62	104	52	146	-	-	1	1	-	-	-	-		
Totaal	433	380	4650	4469	1052	23	3593	3797	85	2	0	4	0	3	0	1	0	
Blijvers	263		3535			546		2984			4					1		
Twijfelaars	10		84			15		69			-					-		
Wijkers	107		850			106		744			-					-		
C Totaal	51	47	198	207	39	20	42	20	159	80	164	80	1	0	1	0	-	-
D Totaal	24	32	99	176	10	10	28	16	89	90	148	84	-	-	-	-	-	-

BIJLAGE 3

Bouwlandgebruik (A en B)

Grootteklasse, blijvers, enz.	Aant. met bouwland in ha	Opp. bouwland in ha	Oppervlakte (in hele ha) beteeld met											
			granen	aard- appelen	suiker- bieten	voeder- bieten	snij- maïs	overige gewassen						
			opp. %	opp. %	opp. %	opp. %	opp. %	opp. %	opp. %					
< 5 ha	19	17	14	2	-	1	-	-	-					
5 ~ < 10 ha	182	281	247	19	-	11	-	-	4					
10 ~ < 15 ha	132	357	318	17	1	8	-	-	13					
15 ~ < 20 ha	36	178	156	13	-	3	-	-	6					
20 ~ < 30 ha	25	158	131	16	4	2	-	-	6					
30 ~ < 50 ha	3	62	44	15	4	-	-	-	-					
Totaal	397	1053	909	83	8	9	1	25	2	-	29	3		
< 5 ha	15	9	4	1	-	-	-	1	-	3	-	-		
5 ~ < 10 ha	122	122	54	11	-	-	-	2	2	54	0	0		
10 ~ < 15 ha	113	201	80	11	3	1	1	1	107	-	-	-		
15 ~ < 20 ha	35	89	37	3	-	-	-	1	1	47	1	1		
20 ~ < 30 ha	25	143	52	13	10	-	-	-	-	64	4	4		
30 ~ < 50 ha	7	104	37	29	10	-	-	-	-	24	4	4		
A+B Totaal	317	667	264	40	68	10	23	3	4	1	299	45	9	1
Blijvers	220	546	201	58	23	2	254	9						
Twijfelaars	9	15	10	1	-	1	3	-						
Wijkers	88	106	53	9	-	2	42	0						

BIJLAGE 4. Rundveehouderij

Grootteklasse, opp. met in ha koeien	Aant. bedr. met koeien	Aantal melkkoeien		Aantal jongvee		Aant. ov. mestv.		Aant. bedr. met gve	Aantal grootveeëenheden			
		to- taal	per 100 ha met melkk. land	to- taal	per 100 meik- ov. koeien mestv.	to- taal	per bedr. met ov. mestv.		to- taal	per bedrijf grasland		
< 5 ha	25	87	158	6,3	181	100	63	-	25	215	9	2,46
5 - < 10 ha	203	1260	2187	10,8	174	1960	90	14	203	3099	15	2,46
10 - < 15 ha	138	1313	2102	15,2	160	2257	107	15	139	3083	22	2,35
15 - < 20 ha	37	457	703	19,0	154	754	107	12	37	1042	28	2,28
20 - < 30 ha	25	424	624	25,0	147	666	107	8	25	954	38	2,25
30 - < 50 ha	3	52	75	25,0	145	90	120	1	3	113	38	2,18
Totaal	431	3593	5849	13,6	163	5827	100	50	432	8506	20	2,37
A < 5 ha	20	75	165	8,3	219	115	70	-	20	216	11	2,87
B 5 - < 10 ha	148	1022	2002	13,5	196	1769	88	11	149	2752	18	2,69
10 - < 15 ha	136	1461	2741	20,2	188	2734	100	20	136	3912	29	2,68
15 - < 20 ha	40	599	1041	26,0	174	1040	100	8	40	1479	37	2,47
20 - < 30 ha	27	494	836	31,0	169	829	99	7	27	1196	44	2,42
30 - < 50 ha	7	146	285	40,7	196	280	98	4	7	427	61	2,94
Totaal	378	3797	7070	18,7	186	6767	96	50	379	9982	26	2,63
Blijvers	261	2984	5659	21,7	190	5431	96	39	262	8003	31	2,68
Twijfelaars	10	69	121	12,1	175	83	69	-	10	157	16	2,27
Wijkers	107	744	1290	12,1	173	1253	97	11	107	1822	17	2,45
C Totaal 1968	42	159	228	5,4	143	178	78	6				
C Totaal 1973	34	164	203	6,0	124	252	124	4	43	345	8	2,10
D Totaal 1968	16	89	77	4,8	87	100	130	5				
D Totaal 1973	25	147	153	6,1	104	234	153	10	31	287	9	1,95

1) G.V.E.: 1 st. jongvee = 0,4; 1 melkkoe = 1,0; 1 st. nestvee = 0,7; 1 paard $\geq$ 3 jaar = 1,0; 1 schaap = 0,1.

BIJLAGE 5

Rundveehouderij

Grootteklasse, blijvers, onz.	Toetaal aant. bedr.	Aantal bedrijven met melkkoeien met een aantal melkkoeien van																							
		1 - < 5		5 - < 10		10 - < 15		15 - < 20		20 - < 25		25 - < 30		30 - < 40		40 - < 50		50 - < 70							
		aant.	% aant.	aant.	% aant.	aant.	% aant.	aant.	% aant.	aant.	% aant.	aant.	% aant.	aant.	% aant.	aant.	% aant.	aant.	% aant.						
< 5 ha	26	3	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
5 - < 10 ha	203	3	109	68	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
10 - < 15 ha	139	-	59	-	69	10	37	14	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
15 - < 20 ha	37	-	5	-	16	14	25	1	1	12	6	4	1	1	1	1	1	1	1						
20 - < 30 ha	25	-	1	-	1	1	3	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-						
30 - < 50 ha	3	-	-	-	-	-	433	6	1,4	90	20,9	174	40,4	110	25,5	37	8,6	7	1,6	6	1,4	1	0,2	-	
Totaal	433	431	21	20	2	10	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
< 5 ha	21	20	2	10	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 - < 10 ha	149	148	2	22	74	35	13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10 - < 15 ha	136	136	1	2	13	51	49	14	14	11	6	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
15 - < 20 ha	40	40	-	-	2	4	14	11	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20 - < 30 ha	27	27	-	-	2	1	5	7	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
30 - < 50 ha	7	7	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	380	378	5	1,3	34	9,0	100	26,4	91	29,1	82	21,7	33	8,7	21	5,6	6	1,6	6	1,6	6	1,6	6	1,6	6
Blijvers	263	261	3	1	5	2	40	15	72	28	75	29	33	13	21	8	6	2	6	2	6	2	6	2	6
Twijfelaars	10	10	-	1	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wijkers	107	107	2	28	52	18	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Dierlijke veredelingsproductie op A + B - bedrijven 1)

Aantal dieren per bedrijf	Aantal bedrijven met					
	fokvarkens		mestvarkens		leghennen	
	1968	1973	1968	1973	1968	1973
1 - < 10	66	34	47	36		
10 - < 20	75	32				
20 - < 30	33	28				
30 - < 40	25	25				
≥ 40	21	47				
10 - < 50			177	90		
50 - < 100			85	93		
100 - < 200			25	56		
≥ 200			2	18		
50 - < 500					202	18
500 - < 1000					14	3
1000 - < 2500					8	3
≥ 2500					4	8
Totaal bedrijven	220	166	336	293	228	32
Gem. aant. dieren per bedrijf	19	31	45	77	296	840

1) Het aantal bedrijven met mestkalveren en slachtkuikens is te klein om op deze wijze weer te geven.

BIJLAGE 7. Bewerkingsomvang van A+B-bedrijven

	Aantal bedrijven	Opp. cult.gr. in ha	Aantallen standaardbedrijfseenheden (sb.)										per bedrijf	per ha	per bedr. voor vered.	per voll. man arb.kracht	
			voor					totaal 1)									
			akkerbouw	rundvee	% sbe	% sbe	% sbe	akkerbouw	rundvee	% sbe	% sbe	% sbe					
1968																	
	< 5 ha	26	105	60	4	552	41	620	46	1238	100	51	12,7	24			
	5 - < 10 ha	203	1542	936	7	8128	62	4118	31	13199	100	65	8,6	20			
	10 - < 15 ha	139	1673	1166	9	8189	64	3518	27	12893	100	93	7,7	25			
	15 - < 20 ha	37	635	585	15	2774	71	542	14	3907	100	106	6,2	15			
	20 - < 30 ha	25	581	540	16	2508	72	419	12	3478	100	139	6,0	17			
	30 - < 50 ha	3	114	236	42	303	54	24	4	563	100	188	4,9	8			
	Totaal	433	4650	3522	10	22454	63	9241	26	35377	100	82	7,6	21			
1973																	
	< 5 ha	21	85	34	2	568	41	630	46	1385	100	66	16,3	30			64
	5 - < 10 ha	149	1144	455	4	7285	59	4616	37	12378	100	83	10,8	31			77
	10 - < 15 ha	136	1663	751	5	10289	65	4836	30	15912	100	117	9,6	36			97
	15 - < 20 ha	40	688	325	6	3949	76	904	18	5185	100	130	7,5	23			102
	20 - < 30 ha	27	638	567	13	3190	73	631	14	4402	100	163	6,9	23			126
	30 - < 50 ha	7	251	448	27	1081	64	111	7	1676	100	239	6,7	16			163
	Totaal	380	4469	2580	6	26362	64	11728	29	40938	100	108	9,2	31			92
	Blijvers	263	3535	2139	6	21070	64	9631	29	33103	100	126	9,4	37			103
	Twijfelaars	10	84	53	8	430	68	153	24	636	100	64	7,6	15			57
	Wijkers	107	850	388	5	4862	68	1944	27	7199	100	67	8,5	18			66

1) Inclusief tuinbouw en overig vee (paarden en schapen).

BIJLAGE 8

De ontwikkeling van het aantal A+B-bedrijven naar bedrijfsoppervlakte

Grootte- klasse in ha	1968				1973				1983			
	Bedrijven		Cultuurgrond		Bedrijven		Cultuurgrond		Bedrijven		Cultuurgrond	
	aant.	%	opp.	%	aant.	%	opp.	%	aant.	%	opp.	%
< 5	26	6,0	105	2,2	21	5,5	85	1,9	4	1,5	15	0,4
5 - < 10	203	46,9	1542	33,1	149	39,2	1144	25,6	52	19,5	390	9,2
10 - < 15	139	32,1	1673	36,0	136	35,8	1663	37,2	92	34,0	1150	27,0
15 - < 20	37	8,5	635	13,7	40	10,5	688	15,4	68	25,0	1190	28,0
20 - < 30	25	5,8	581	12,5	27	7,1	638	14,3	38	14,0	920	21,6
30 - < 40	1	0,2	32	0,7	5	1,3	163	3,6	11	4,0	360	8,5
40 - < 50	2	0,5	82	1,8	2	0,5	88	2,0	5	2,0	225	5,3
Totaal	433	100	4650	100	380	100	4469	100	270	100	4250	100

BIJLAGE 9

Normen voor arbeidsinkomen per ha gewas en per dier voor het gebied "Laren"

Rundveehouderij

	Bedrijven waarvan oppervlakte		
	< 15 ha	15 - 20 ha	≥ 20 ha
Grasland 1)	330	365	395
Melkkoeien	330	365	395
Jongvee	90	100	110
Mestvee, stieren, paarden	135	150	160
Schapen	40	40	40

1) Inclusief snijmaïs.

Akkerbouw

Granen	480
Aardappelen (cons. + fabr.)	900
Bieten (voederb. + suikerb.)	1 050
Overige akkerbouw (incl. graszaad)	725

Tuinbouw

Open grond	4 000
Glas	35 000

Veredeling

Mestkalveren	60
Mestvarkens	40
Fokzeugen	400
Leghennen per 100 dieren	150
Slachtkuikens per 100 dieren	40

BIJLAGE 10

Arbeidsinkomen per bedrijf, bedrijven met . . . arbeidsinkomen per man

A+B-bedrijven 1973

Arbeidsinkomen per bedrijf	Aantal bedrijven met . . . arbeidsinkomen per man				Aantal bedrij- ven	Arbeids- inkomen (x1 000)	Opp. cult.- grond	Aantal arbeits- krachten	
	< 7 000	7 000 - 11 000	15 000 - 20 000	23 400 - 30 400					30 400 - 45 000
< 7 000	14 (15,7)	1 (0,6)			15	84	72	16,3	
7 000 - 11 000	4 (6,3)	51 (51,0)	2 (1,1)		57	523	428	59,4	
11 000 - 15 000	2 (5,0)	4 (6,3)	50 (56,2)	2 (1,6)	64	845	603	69,1	
15 000 - 20 000		8 (13,7)	13 (13,1)	61 (61,2)	82	1 404	913	93,0	
20 000 - 23 400		2 (4,0)	6 (10,0)	5 (6,7)	39	847	470	46,7	
23 400 - 30 400			11 (21,4)	11 (16,2)	76	2 001	1 092	92,7	
30 400 - 45 000				10 (18,9)	42	1 511	743	58,3	
45 000 - 60 800				2 (4,0)	5	242	148	8,3	
Totaal	20	65	87	91	38	58	20	1	380
Arbeidsinkomen	136	697	1 389	1 833	1 007	1 601	740	56	7 458
Opp. cult.grond	126	547	962	1 050	517	814	403	49	4 469
Aantal arb.kr.	27,0	75,0	106,3	105,7	46,4	60,9	20,5	1,0	442,8

(. . .) aantal arbeidskrachten

BIJLAGE 11

Ontwikkeling van het arbeidsinkomen en cultuurgrond per bedrijf van 1973-1983

Arbeidsinkomen per bedrijf	1973						1983					
	Bedrijven		Arbeidsinkomen		Cultuurgrond		Bedrijven		Arbeidsinkomen		Cultuurgrond	
	aantal	%	x 1 000	%	opp.	%	aantal	%	x 1 000	%	opp.	%
< 7 000	15	3,9	84	1,1	72	1,6	5	2	50	0,5	35	0,8
7 000 - < 11 000	57	15,0	523	7,0	428	9,6	13	5	175	1,7	115	2,7
11 000 - < 15 000	64	16,8	845	11,3	603	13,5	27	10	500	5,0	255	6,0
15 000 - < 20 000	82	21,6	1 404	18,8	913	20,4	22	8	480	4,8	235	5,5
20 000 - < 23 400	39	10,3	847	11,4	470	10,5	43	16	1 115	11,6	550	13,0
23 400 - < 30 400	76	20,0	2 001	26,8	1 092	24,5	84	31	3 160	31,6	1 360	32,0
30 400 - < 45 000	42	11,1	1 511	20,3	743	16,6	56	20,5	2 960	29,6	1 190	28,0
45 000 - < 60 800	5	1,3	242	3,3	148	3,3	20	7,5	1 520	15,2	510	12,0
60 800 - < 91 200												
≥ 91 200												
Totaal	380	100	7 458	100	4 469	100	270	100	10 000	100	4 250	100

BIJLAGE 12

Ontwikkeling van het arbeidsinkomen en cultuurgrond per man van 1973 - 1983

Arbeids- inkomen per arbeidskracht	1973				1983							
	Arbeidskrachten aantal	%	Arbeidsinkomen totaal x 1 000	%	Cultuurgrond opp.	%	Arbeidskrachten aantal	%	Arbeidsinkomen totaal x 1 000	%	Cultuurgrond opp.	%
- < 7 000	27,0	6,1	136	1,8	126	2,8	8	2,5	80	0,8	50	1,2
7 000 - < 11 000	75,0	16,9	697	9,3	547	12,3	16	5	210	2,1	140	3,3
11 000 - < 15 000	106,2	24,0	1 389	18,6	962	21,5	35	11	610	6,1	360	8,5
15 000 - < 20 000	105,7	23,9	1 833	24,6	1 050	23,5	31	10	670	6,7	350	8,2
20 000 - < 23 400	46,4	10,5	1 007	13,5	517	11,6	68	21,5	1 810	18,1	750	17,7
23 400 - < 30 400	60,9	13,8	1 601	21,5	814	18,2	103	32,5	3 740	37,4	1 500	35,3
30 400 - < 45 000	20,5	4,6	740	9,9	403	9,0	46	14,5	2 300	23,0	850	20,0
45 000 - < 60 800	1,0	0,2	56	0,8	49	1,1	9	3	580	5,8	250	5,8
≥ 60 800												
Totaal	442,8	100	7 458	100	4 469	100	316	100	10 000	100	4 250	100